

ОСОБЛИВОСТІ МЕДІЙНОГО ВИХОВАННЯ

Автор рассматривает вопрос необходимости осуществления медийного воспитания подрастающего поколения на современном этапе, его основные методы и формы. Доказывает необходимость подготовки будущих педагогов к медиаобразовательной деятельности.

The author considers necessity of the media education of the rising generation at the present stage, its basic methods and forms. The paper proves need of preparation of the future teachers to the mediaeducational activity.

Сучасний світ важко уявити без засобів масової інформації. Їх кількість з кожним роком зростає, і, відповідно, зростає кількість поширюваної ними інформації. Особистість, яка формується у сучасному суспільстві, повсякчас стикається із мас-медіа. Б.Єржабова говорить навіть про “медійне дитинство”, “...бо діти ростуть і сприймають світ навколо себе через технічні засоби” [1, с. 102]. Таким чином можна стверджувати, що “...медійні засоби є визначальними у вихованні” [1, с. 103]. Медійна революція, швидке зростання кількості та значення мас-медіа принесли не тільки оптимізацію процесу спілкування й удосконалення можливостей інтелектуальної праці людини, але й великі небезпеки, найперше, у сфері формування поглядів і переконань людей. Серед негативних явищ: бруталізація суспільного життя, послаблення чутливості людей, маніпулювання інформацією, запровадження дезінформації, зниження рівня знань, нівелювання авторитетів, формування агресивності, нищення християнських цінностей, експерименти над людською підсвідомістю, руйнування міжособистісних зв’язків, уніфікація суспільного життя, сексуальна депривація тощо [6, с. 19].

Проблеми розвитку інформаційного суспільства торкнулися й України. Велика кількість інформації, що навалилася на непідготовленого споживача, впливає на його не лише фізичне, але й психічне, духовне здоров’я. Ця засторога особливо стосується дітей та підлітків, оскільки “... інтенсивна інформатизація суспільства кардинально перебудовує простір дитинства, впливає на психологію взаємодії особистості з оточуючим світом” [3, с. 9].

Науковці прийшли до висновку, що "... зусиллями наднаціональних ЗМІ старше покоління й уся система освіти швидко втрачає можливість контролювати інформацію, яка надходить до молоді й слугує формуванню її самосвідомості" [2, с. 9].

Саме тому мас-медіа розглядають як могутній чинник виховання та соціалізації підростаючого покоління, який, на жаль, не завжди позитивно впливає на формування особистості.

Звісно так було не завжди. Мабуть, саме тому сучасне інформаційне середовище так вагомо впливає на становлення особистості. На жаль, ні батьки, ні педагоги не виявилися готовими надати дітям допомогу й поради, як потрібно спілкуватися зі ЗМІ без шкоди для здоров'я.

Захід стикнувся із подібними проблемами швидше за наше суспільство. Отже, є у кого повчитися, перейняти досвід. Недаремно там активно розвивається така галузь педагогічної науки, як медіапедагогіка. Медіапедагогіка – це міждисциплінарна наука про контрольовану та інтенційну дію і використання медіа з дидактичною та виховною метою [5, с. 8]. Отже, складовою її частиною є медіавиховання. У межах цього напряму дослідницькі праці концентруються на ролі мас-медіа у виховних процесах, що здійснюються у сім'ї, дошкільних установах, усіх щаблях шкільництва, різних площинах суспільного життя. Дослідження мас-медіа доповнюється медійним вихованням [6, с. 16].

Мета статті – на основі зарубіжного та вітчизняного досвіду проаналізувати завдання та особливості медійного виховання дітей і молоді.

Медіавиховання – це розділ медіапедагогіки, який покликаний формувати світогляд, інтереси, потреби, ідеали, мотиви, ціннісні орієнтири, свідомість, переконання, судження, а також конкретні риси характеру, якості особистості, моделі поведінки, а також розвивати її культуру засобами масової комунікації" [4, с. 77]. Головною метою медіавиховання є підготовка до рефлексійного, критичного і корисного користування ЗМІ [6, с. 16]. Медійне виховання поєднує два аспекти: виховання засобами мас-медіа та виховання, спрямоване на підготовку підростаючого покоління до комунікування зі ЗМІ.

Виховання засобами мас-медіа можливе лише за умови їх методично правильного використання. За таких умов воно сприяє

розширенню кругозору дітей та підлітків, їх духовному збагаченню, формує у них модель позитивної поведінки, допомагає у виборі професії, формує почуття прекрасного, ознайомлює з видами спорту, спонукає до занять фізкультурою і спортом тощо.

Водночас використання у повсякденному житті мас-медіа несе багато загроз для дітей та підлітків. Вони здатні формувати неправильні ціннісні орієнтири, культивувати почуття помсти, навчати агресії, зменшувати здатність до спілкування з навколишніми, зрештою, іноді віртуальна реальність настільки захоплює підростаючу особистість, що вона перестає розмежовувати її з реальною дійсністю тощо.

Проте надзвичайно важливою є підготовка підростаючого покоління до користування ЗМІ. У цьому процесі мають бути задіяні і сім'я, і школа, і громадські організації, і Церква – усе оточення дитини.

Відразу мусимо зазначити, що успішно це завдання можуть виконувати лише ті вихователі, які готові до такої роботи, тобто у яких сформована інформаційна культура, адже транслятором культури може бути лише її носій. Отже, питання підготовки майбутніх учителів, вихователів до медіаосвітньої роботи видається важливим завданням. Надзвичайно доцільним у такій ситуації вважається вивчення майбутніми педагогами медіаосвітніх курсів.

Звернувшись до зарубіжного досвіду, бачимо, що, наприклад, початки медіаєдукації в Америці пов'язані з 1906 роком, коли фірма Keystone View Company видала підручник для вчителів, який обумовлював використання у шкільній практиці набору з 600 діапозитивів. У 20-х рр. до навчальних програм в педагогічних навчальних закладах було запроваджено окремий предмет "Visual Instruction" (візуальне навчання), вивчення якого в окремих штатах було умовою отримання учительського диплому [6, с. 18].

В Україні майбутніх учителів здебільшого готують до використання мас-медіа у навчальному процесі, а от виховним аспектам ЗМІ приділяється, на нашу думку, недостатньо уваги. Цей момент є негативним, оскільки саме вчителі покликані формувати інформаційну культуру як школярів, так і їх батьків, які зростають в іншій інформаційній ситуації, а тому часто виявляються

неспроможними надати дітям допомогу у користуванні сучасними ЗМІ.

Робота зі школярами передбачає застосування таких методів і форм роботи, які дозволили б сформувати у них культуру взаємодії із ЗМІ, критичне мислення щодо інформації, розуміння того, як створюються медіапродукти, творчі здібності школярів шляхом самостійного створення, розповсюдження, аналізу та оцінювання медійних продуктів; здатність дитини до морального самозахисту від негативної інформації ЗМІ. Щодо методів роботи, то доцільними видаються бесіди, пояснення, дискусії, рольові ігри, які видаються особливо продуктивними. Важливо вказати, що вибираючи той чи інший метод роботи, вихователь повинен керуватися відомими у педагогіці положеннями, використовуючи не один метод, а їх комплекс. Таке поєднання різних методів дозволить залучати до роботи всіх школярів, активізувати весь арсенал чуттєвого сприймання і допоможе організувати роботу без перенавантажень. Формами роботи можуть бути як відповідні уроки, так і позаурочні заходи. Це може бути обговорення різноманітних проблем та виконання різноманітних завдань у форматі популярних програм (“Брейн-ринг”, “Найрозумніший”, “Що? Де? Коли?”, “Я так думаю” тощо); обговорення телевізійних програм та фільмів у формі дискусії, інтелектуального бою, конференції, суперечки “телекритиків” тощо; заходів, що побудовані на матеріалах художніх фільмів чи телевізійних програм (відкритий мікрофон “Хочу висловитися” (про стан сучасного телеекрана); сократівська бесіда “Чи варто діяти морально, якщо це не вигідно?”; години відвертості “Фільм, який змінив моє ставлення до життя”, “Чого я не зроблю за жодних обставин”; інтелектуальний бій “На рингу – Добро і Зло”; рольова гра “Прес-конференція з режисером (актором, сценаристом тощо); “Захист улюбленої телевізійної програми”; диспут “Агресивність – ознака сили чи слабкості”, “Наслідкування – набування досвіду чи самогубство власного “Я”, “Телебачення – благо чи шкода”; бесіда “Роль телебачення у житті людини”, творчий проект “Якби телебачення перестало існувати...”, “Телебачення майбутнього”, “Лист улюбленому телегерою”). Робота з батьками – надзвичайно важливий напрям діяльності вчителя. Вона передбачає діяльність, метою якої є допомога батькам у формуванні

інформаційної культури дітей, та робота, спрямована на формування інформаційної культури самих батьків, адже вони самі не завжди можуть зорієнтуватися у великій кількості інформації. Основними напрямками роботи класного керівника з батьками у процесі формування інформаційної культури є: 1) ознайомлення з умовами виховання в сім'ї, з інформаційними уподобаннями її членів; 2) визначення рівня інформаційної культури батьків; 3) виявлення труднощів, які відчувають батьки у комунікуванні з інформацією; 4) виявлення позитивного досвіду сімейного виховання у напрямі формування інформаційної культури дітей з метою його поширення; 5) допомога батькам у формуванні їх інформаційної культури, якщо така потреба існує; 6) залучення батьків до позаурочної виховної роботи; 7) проведення різноманітних заходів: лекцій, семінарів, бесід, круглих столів, рольових ігор тощо; 8) створення банку науково-методичної інформації з проблем формування інформаційної культури.

У роботі з батьками класні керівники можуть застосовувати різноманітні форми та методи: не лише заходи просвітницького характеру (батьківські збори, лекції, розповіді), але й форми роботи, які передбачають активність самих батьків (різноманітні конкурси, вікторини, змагання, дискусії, диспути тощо). Така робота допомагає батькам висловлювати власну точку зору, слухати думку інших батьків та переймати позитивний досвід сімейного виховання.

Отже, у зв'язку зі зростанням кількості та значення інформації у сучасному світі питання медійного виховання стають надзвичайно актуальними. На часі підготовка майбутніх педагогів до медіаосвітньої діяльності, яка здійснюється у кількох напрямках, поєднуючи роботу із школярами з роботою з батьками. Проте ця стаття не вичерпує усіх питань медійного виховання. Залишаються недослідженими питання історичного розвитку медіаосвіти в Україні, медіавиховання різних категорій школярів тощо.

Література

1. Єржабкова Б. Вибрані питання соціальної педагогіки. – Дрогобич: Вимір, 2003. – 364 с.
2. Корсак К. Суспільства й освіта ХХІ століття – дороговкази для футурологів // Людинознавчі студії: Зб. наук. праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені

- Івана Франка / Ред. кол. Т.Біленко, В.Скотний та ін. – Дрогобич: НВЦ “Каменяр”, 2002. – Випуск п’ятий. – С. 4-15.
3. Національна програма виховання дітей та учнівської молоді в Україні // Світ виховання. – 2004. – № 4. – С. 7-30.
 4. Робак В. Медіа-педагогіка: аналіз інноваційного зарубіжного досвіду // Діалог культур: Україна у світовому контексті: Філософія освіти: Зб. наук. праць / Ред. кол. І. Зязюн та ін. – Львів: Видавництво “Сполом”, 2002. – Вип. 8. – С. 70-92.
 5. Juszczak S. Wprowadzenie // Edukacja medialna w społeczeństwie informacyjnym / Pod redakcją S. Juszczaka. – Torun, 2002. – S. 7-9.
 6. Strykowski W. Pedagogika i edukacja medialna w społeczeństwie informacyjnym // Edukacja medialna w społeczeństwie informacyjnym / Pod redakcją S. Juszczaka. – Torun, 2002. – S. 13-24.

Т.В.Карпінська

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ МУЗИЧНОГО ФОЛЬКЛОРУ НА МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНИХ ФАКУЛЬТЕТАХ УКРАЇНСЬКИХ ПЕДАГОГІЧНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ

В данній статтє рассматриваются педагогические аспекты музыкально-фольклористического образования на музыкально-педагогических факультетах (институтах) педагогических университетов. Анализируется значение фольклоризма, как неотъемлемого компонента содержания преподаваемых дисциплин, таких как: специнструмент, вокал, хор и оркестр, хоровая аранжировка, ансамбль и многих других. Проведен сравнительный анализ соответственно качества звукового фольклорного материала на музыкально-педагогических факультетах и консерваториях (музыкальных академиях).

This article deals with pedagogical aspects of music and folklore education at the musicpedagogical faculties (institutes) of pedagogical universities. It analyses the meaning of folklorism as an inseparable component of the contents of the subjects taught. They are as follows: special instrument, vocal, choir and orchestra, choir arrangement, ansamble and many others. A comparative analyses of the number of sound folklore material at musicpedagogikal faculties and